12. 5. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Česká televize versus poplatkoví dlužníci

Česká televize má údajně v úmyslu zažalovat osoby, které neplatí tzv. koncesionářské poplatky za TV přijímač, neboť v důsledku jejich platební nekázně přichází ČT každoročně o veliké sumy peněz.

Podle vyjádření vrchního ředitele ČT Františka Lamberta přišla ČT za předchozí léta tímto způsobem o prostředky v řádu stovek milionů Kč. Jen v roce 2002 prý cca 600 000 neplatičů neodvedlo ČT poplatky ve výši zhruba 0,5 mld. Kč.

Co je vlastně zpoplatněno?

Právním podkladem nároků ČT na placení tzv. koncesionářských poplatků je **zákon č. 252/1994 Sb.**, o rozhlasových a televizních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZRaTVP").

Předmětem televizního poplatku (dále též jen „TVP")je podle § 1/2 ZRaTVP *„zařízení technicky způsobilé k individuálně volitelné reprodukci televizního vysílání bez ohledu na způsob příjmu (dále jen "televizní přijímač"). Toto zařízení se považuje za televizní přijímač i v případě, že si jej držitel upraví k jinému účelu.*"

Ze zákonného vymezení se podává, že předmětem TVP je jakýkoliv přístroj, který je funkčně způsobilý k příjmu TV signálu, a to bez ohledu na to, zda skutečně TV signál přijímá nebo ne. Již vůbec není rozhodné, zda uživatel TV přijímače ve skutečnosti přijímá vysílání ČT nebo zda spíše dává přednost sledování vysoce jakostních pořadů jihoamerické provenience vysílaných některou soukromou televizní stanicí.

Je otázkou, co znamená pojem : *„zařízení technicky způsobilé k individuálně volitelné reprodukci TV vysílání*". Že to bude běžný televizní přístroj napojený na anténu k příjmu TV signálu, je zřejmé. Televizní přístroj bez napojení na anténu k příjmu TV vysílání tímto TV přijímačem patrně není, neboť samotný TV přístroj není bez napojení na anténu způsobilý k příjmu TV vysílání. Vzhledem k recentnímu prudkému rozvoji technických prostředků umožňujících příjem a reprodukci TV vysílání je však třeba mít na zřeteli, že příjem TV vysílání se nemusí dít toliko cestou připojení „klasického" TV přístroje ke „klasické" TV anténě, nýbrž může být uskutečněn také jiným způsobem. Technický prvek umožňující příjem TV vysílání může být např. přímo nedílnou (vestavěnou) součástí samotného TV přístroje. V této souvislosti však není rozhodné vlastní technické provedení. Rozhodující je skutečnost, že TV přijímačem ve smyslu ZRaTVP může být jen takový přístroj, který buď sám o sobě (v případě, že obsahuje zabudovaný technický prvek, který plní funkci TV antény) nebo ve spojení s jiným speciálním zařízením (kterým může být např. již zmíněná „klasická" TV anténa) vytváří funkční technický celek, jehož prostřednictvím lze reálně uskutečnit příjem a reprodukci TV vysílání.

Určité pochybnosti vyvolává poslední věta cit. ustanovení, nicméně tyto pochybnosti lze dle mého soudu snadno překlenout výkladem. Je TV přijímačem (a tudíž i předmětem TVP) televizní přístroj, který si držitel upravil k jinému účelu např. tak, že si z něj udělal akvárium pro rybičky nebo terárium pro želvu? Samozřejmě nikoliv, protože takový TV přístroj už de facto TV přístrojem ani není a rozhodně není technicky způsobilým k příjmu a reprodukci TV vysílání.

Kdo je povinen platit TVP?

Podle § 2/1 ZRaTVP je poplatníkem TVP *„právnická osoba, organizační složka státu nebo fyzická osoba, která je držitelem … televizního přijímače.“*

Určité okruhy osob jsou ex lege od TVP osvobozeny (např. diplomaté, Policie, armáda, BIS, vězeňská služba, cizinci bez trvalého pobytu v ČR, osoby nevidomé a neslyšící apod.) Dále jsou od TVP za splnění určitých předpokladů osvobozeny fyzické osoby s velmi nízkými příjmy.

Jak plyne z ustanovení § 2/1 ZRaTVP, **je zpoplatněna držba TV přijímače**, nikoliv samotné vlastnictví TV přijímače nebo naopak jeho pouhá detence. Právo věc držet (ius possidendi) je primárně součástí komplexu práva vlastnického a náleží tedy především vlastníku věci. Je však možné (a dosti často tomu tak skutečně je), aby právo držby vykonávala osoba od vlastníka odlišná.

Držitelem věci je podle § 129/1 o.z. ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní. Aby šlo o skutečnou držbu, musí držitel vykazovat jednak animus possidendi (vůli věc držet pro sebe) a jednak corporalis possesio (tedy musí věc fakticky mít ve své moci). Detentor má stejně jako possesor corporalis possesio, ale na rozdíl od possesora nedrží animo (tj. neovládá věc jako vlastní). Detentorem je např.nájemce, který věc má fakticky ve své moci, ale neovládá ji jako vlastní, neboť ví, že věc po právu nepatří jemu, nýbrž pronajímateli, kterému ji zpravidla bude muset také po skončení nájemního vztahu vrátit.

Nájemce TV přijímače (např. nájemce bytu vybaveného TV přijímačem…nájem TV přijímače samotného bude patrně řídkou a nepraktickou výjimkou) tedy není poplatníkem TVP, protože mu nesvědčí právo držby.

Význam zápisů v evidenci poplatníků

Ustanovení § 6 ZRaTVP zakotvuje evidenci poplatníků. Evidence poplatníků je seznam sloužící k dokumentaci skutečností rozhodných pro vznik, změnu nebo zánik poplatkové povinnosti ve vztahu k TVP.

Osoba, která se stala držitelem TV přijímače, musí tuto skutečnost (která zakládá poplatkovou povinnost) oznámit do 15 dnů ode dne, kdy držbu nabyla.

Musí (kromě dalších skutečností) oznámit také to, že pozbyla držbu TV přijímače, a to rovněž do 15 dnů.

Považuji za nutné zdůraznit, že **pro vznik a zánik poplatkové povinnosti je rozhodující skutečný okamžik vzniku a zániku držby TV přijímače, nikoliv zápis o vzniku a zániku držby TV přijímače v evidenci poplatníků**. Zápis v evidenci nemá z hlediska existence nebo neexistence poplatkové povinnosti žádný význam.

V praxi může dojít k situaci, kdy (např. v důsledku nerespektování zákonné oznamovací povinnosti ohledně nabytí nebo ztráty držby TV přijímače ze strany poplatníka), stav zápisů v evidenci poplatníků není v souladu se skutečným právním stavem ohledně držby.

Ačkoliv se držitel (resp. bývalý držitel) TV přijímače dopouští protiprávního jednání ve formě opomenutí (tzv. omisivního deliktu), nesplní-li zákonnou povinnost oznámit zánik držby TV přijímače, lze konstatovat, že ho za takové protiprávní jednání ZRaTVP sám o sobě nijak nesankcionuje.

(Jelikož však náš právní řád tvoří jednolitý celek, není vyloučen případ, kdy sankce za

porušení pravidla chování obsaženého v jednom právním předpisu je vyjádřena v jiném právním předpisu. Tak je tomu i v tomto případě.

Nesplnění oznamovací povinnosti ve vztahu k subjektu spravujícímu evidenci poplatníků je porušením „jiné povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem“ a takové jednání **naplňuje znaky skutkové podstaty přestupku podle § 46/1 přestupkového zákona**, přičemž za tento přestupek lze uložit pokutu do 30.000,-Kč.)

Protože ZRaTVP neobsahuje žádné ustanovení o tom, že poplatková povinnost trvá až do okamžiku, kdy (bývalý) držitel splní oznamovací povinnost a oznámí, že držbu pozbyl, je třeba vycházet důsledně z toho, že zákon váže poplatkovou povinnost na osobu, které ve vztahu k TV přijímači svědčí právo držby podle § 129/1 o.z.. Stav zápisů v evidenci poplatníků není v tomto směru rozhodný ani za situace, kdy držitel vlastním protiprávním jednáním zavinil, že stav zápisů v evidenci poplatníků neodpovídá skutečnému právnímu stavu.

Poplatkové nároky ČT a možnost jejich uplatnění

ČT má zákonné právo trvat na řádném plnění poplatkové povinnosti. Plní-li poplatníci svou zákonnou povinnost dobrovolně, problém nevzniká. To však nelze říci o situaci, kdy mezi poplatníky zavládne při placení TVP nekázeň.

Otázkou je, vůči komu může ČT své právo na zaplacení poplatku uplatnit (tj. kdo je pasivně legitimován ve vztahu k žalobě o zaplacení TVP) a jakým postupem se ČT může ochrany svého práva domáhat.

Z vyjádření vrchního ředitele ČT Františka Lamberta plyne, že ČT si je plně vědoma procesních obtíží při prokazování vzniku poplatkové povinnosti u osob, které nikdy nesplnily ani základní povinnost oznámit vznik držby TV přijímače. O těchto osobách ČT prostě neví a vědět ani nemůže, jelikož nemá žádný zákonný prostředek k tomu, aby zjišťovala, zda konkrétní osoba má či nemá v držbě TV přijímač. Vůči těmto osobám tedy ČT své poplatkové nároky uplatnit nehodlá (ačkoliv je objektivně má), protože zjednodušeně řečeno „neví, koho má žalovat“.

Druhou skupinou držitelů TV přijímačů jsou pak ti, kteří splnili svou zákonnou povinnost oznámit vznik držby TV přijímače, zprvu také platili TVP, nicméně po určité době platit přestali, aniž by zároveň oznámili, že došlo k zániku držby TV přijímače (a tím i k zániku poplatkové povinnosti). A právě tato skupina držitelů TV přijímačů představuje cílovou skupinu pro žalobu, kterou ČT údajně chystá.

Podle údajů obchodního ředitele ČT Martina Švehly se počet těchto neplatičů pohybuje odhadem okolo 400.000 osob.

Vyjdeme-li z tohoto odhadu, přichází takto ČT (při současné výši TVP) ročně cca o 360 mil. Kč.

Důkazní problém ČT a riziko ztráty sporu

Přistoupí-li ČT k podání žaloby o zaplacení dlužných TVP, musí dostát požadavkům plynoucím z ust. § 120/1 o.s.ř. ohledně označení důkazů k prokázání svých tvrzení, o které opírá závěr o existenci hmotněprávního nároku vůči osobě žalovaného.

ČT může mít k dispozici pouze jediný důkazní prostředek, a to evidenci poplatníků. Ze zápisů v evidenci poplatníků bude ČT schopna prokázat, že došlo k oznámení o vzniku držby TV přijímače (tj. zároveň ke vzniku poplatkové povinnosti držiteli).

Dále bude muset ČT prokázat, že evidovanému držiteli TV přijímače poskytla dodatečnou lhůtu k zaplacení dlužných

TVP, neboť poskytnutí dodatečné lhůty (a přirozeně též její marné uplynutí)je podle § 7 ZRaTVP podmínkou přípustnosti žaloby o zaplacení dlužných TVP.

ČT je schopna prokázat, že poplatková povinnost vznikla (tím, že držitel sám oznámil nabytí držby TV přijímače pro účely evidence poplatníků, poskytl celkem jednoznačný důkaz o tom, že držitelem skutečně byl a že mu tedy vznikla poplatková povinnost).

Podmínkou úspěšnosti žaloby však není pouze důkaz o tom, že určitý nárok vznikl, ale též důkaz o tom, že tento nárok trvá. Závěr o trvání nároku může ČT dovozovat pouze s určitou mírou pravděpodobnosti z toho, že nebylo evidenci poplatníků oznámeno, že došlo k pozbytí držby a tím i k zániku poplatkové povinnosti. Přímý důkaz ohledně trvání nároku však ČT podat nemůže, neboť by byla nucena dokazovat negativní skutečnost, tj. že nárok nezanikl.

(Lze si jen velice obtížně představit, jaké další důkazní prostředky by ČT mohla soudu nabídnout k prokázání tvrzení ohledně oprávněnosti svých nároků. Pokud by ČT přesto měla k dispozici mimo údajů z evidence poplatníků též další důkazní prostředky, bylo by nezbytné věnovat zvýšenou pozornost tomu, zda se k těmto údajům dostala postupem, který odpovídá zákonu. Je zapotřebí mít na paměti, že ČT (stejně jako každý jiný subjekt) smí shromažďovat jen takové osobní údaje (a údaje o majetku nepochybně patří mezi osobní údaje ve smyslu § 4 lit.a) zák.č. 101/2000 Sb.), které jí zákon shromažďovat umožňuje, jen způsobem, který zákon stanoví a jen k zákonem stanovenému účelu.Pokud by došlo k překročení zákonného rámce a ke shromažďování jiných než stanovených osobních údajů, mohlo by případně jít podle povahy věci o správní delikt nebo dokonce trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 tr.z.)

V této fázi sporu je již věcí procesní obrany žalovaného, aby tvrzení o trvání nároku vyvracel, tj. aby vedl důkaz o tom, že poplatkový nárok zanikl (budeme-li vycházet z toho, že se žalovaný nepokusí zpochybnit již samotný vznik nároku např. tím, že se ve skutečnosti držitelem TV přijímače nestal a k oznámení držby došlo třeba nedopatřením).

Jelikož je existence poplatkové povinnosti vázána na trvání držby, lze předpokládat procesní obranu žalovaného založenou na tvrzení, že držba TV přijímače zanikla a spolu s ní zanikla i poplatková povinnost.

Důkaz o zániku držby TV přijímače lze vést všemi důkazními prostředky uvedenými v § 125 o.s.ř. Předmětem dokazování budou muset být zejména skutečnosti, ze kterých bude plynout závěr o tom, že držba zanikla a kdy se tak stalo (např. TV přijímač byl zničen, odcizen, vlastnické právo k TV přijímači bylo převedeno na jinou osobu apod.) Tyto skutečnosti lze dokazovat např.výpověďmi svědků, listinami o převodu TV přijímače na jinou osobu a dalšími důkazními prostředky podle okolností konkrétního případu.

Podaří-li se žalovanému prokázat, že držba TV přijímače zanikla, ČT spor velmi pravděpodobně ztratí, neboť proti důkazu o ztrátě držby nemůže namítat odlišný stav zápisů v evidenci poplatníků, a to ani v případě, že rozpor mezi stavem zápisů v evidenci poplatníků a skutečným stavem držby byl způsoben protiprávním jednáním (bývalého) držitele spočívajícím v tom, že zánik držby zavčasu neoznámil subjektu spravujícímu evidenci poplatníků.

Ztráta držby způsobuje zánik poplatkové povinnosti i navzdory tomu, že ČT – vycházejíc z údajů evidence poplatníků – měla zcela legitimní důvod předpokládat, že poplatková povinnost dále trvá.

Skutečnost, že ČT spor ztratila jen proto, že vycházela z údajů evidence poplatníků, které neodpovídaly skutečnosti jen v důsledku protiprávního jednání žalovaného (tj. v důsledku absence včasného oznámení ztráty držby, ke kterému byl žalovaný ze zákona povinen), mohla by případně najít své vyjádření pouze ve výroku o náhradě nákladů řízení.

Ačkoliv žalovaný, který měl ve věci plný úspěch, má zásadně podle § 142/1 o.s.ř. právo na náhradu nákladů řízení vůči neúspěšnému žalobci, mohl by být v posuzovaném případě dán důvod pro výjimečnou aplikaci § 150 o.s.ř. a pro nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení

úspěšnému žalovanému.

Pravděpodobné důsledky podání zamýšlené žaloby ČT z hlediska dodržování oznamovacích povinností podle ZRaTVP

Zamýšlená hromadná žaloba na poplatkové dlužníky může mít velmi závažný a z hlediska řádného výběru TVP fatální dopad, a sice odrazení držitelů TV přijímačů od řádného oznámení vzniku držby TV přijímače pro účely evidence poplatníků.

Jak bylo uvedeno výše, ČT se může domáhat svých práv jen vůči těm držitelům TV přijímače, které „zná“, tj. kteří řádně ohlásili vznik držby TV přijímače pro účely evidence poplatníků.

Oproti držitelům TV přijímače, kteří oznámili vznik držby TV přijímače a dostali se tak do evidence poplatníků, mají velice podstatnou výhodu ti držitelé TV přijímače, kteří vznik držby neoznámili a z hlediska ČT zůstali anonymní. Ti se totiž žádné žaloby bát nemusejí.

Má-li být cílem hromadné žaloby ČT zvýšení platební morálky držitelů TV přijímačů, zdá se, že efekt by mohl být zcela opačný.

Takováto žaloba je totiž naprosto jednoznačným poselstvím adresovaným veřejnosti : kdo nesplní svou povinnost a neoznámí držbu TV přijímače, může být podstatně klidnější než ten, kdo tuto povinnost splnil a držbu ohlásil.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Účinky rozhodnutí o úpadku v praxi
- Nezpůsobilý poddodavatel ve veřejné zakázce: kdy může zadavatel zůstat nečinný?
- Kdy se z nesplaceného úvěru stane trestný čin? Úvěrový podvod v praxi
- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Pracovněprávní dokumenty a elektronický podpis – když certifikát vyprší dříve než archivační lhůta
- 10 otázek pro … Janu Andresovou
- Souhrn významných událostí ze světa práva
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Nové nařízení EU o obalech a obalových odpadech: kdo všechno může být výrobcem?
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Okamžité zrušení pracovního poměru vs. výpověď podle ust. § 52 písm. g) zákoníku práce